

УДК 316.614:334.72

ВИЗНАЧЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА ЯКОСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ОЦІНКИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

КРИВАЧЕНКО К. В.,
аспірантка кафедри «Менеджмент
невиробничої сфери»
Донецького державного
університету управління

У статті розглянуто методику визначення інтегрального показника якості розвитку соціалізації при проведенні оцінки соціалізації бізнесу. Визначені та обґрунтовані основні складові індикатора.

Обґрунтовано необхідність формування державного управління за процесом реалізації стратегії соціалізації підприємницької діяльності та проведення її оцінки.

Ключові слова: соціалізація підприємницької діяльності; інтегральний показник визначення якості розвитку соціалізації; консолідовані відносини; соціальна відповідальність.

В статье рассмотрена методика определения интегрального показателя качества развития социализации при проведении оценки социализации бизнеса. Определены и обоснованы основные составляющие индикатора. Обосновано необходимость формирования государственного управления за процессом реализации стратегии социализации предпринимательской деятельности и проведения ее оценки.

Ключевые слова: социализация предпринимательской деятельности; интегральный показатель определения качества развития социализации; консолидированные отношения; социальная ответственность.

The article describes the method of determining the integral indicator of the quality of socialization development in the assessment of business socialization. The main components of the indicator are defined and proved. The necessity of forming government management in the process of realization the strategy of socialization of entrepreneurial activity and its assessment, is proved.

Key words: socialization of business; integral indicator of determining of the quality of socialization development, consolidated relations, social responsibility.

Постановка проблеми. Соціалізація підприємницької діяльності виступає в якості інструменту реалізації ефективної соціальної політики. Формування стратегії соціалізації підприємницької діяльності відбувається шляхом взаємодії працівника, підприємства та держави. Немаловажну роль відіграє створення стратегії консолідованих відносин. При цьому інституціоналізація соціалізації підприємницької діяльності є основним фактором створення, розвитку, впливу та взаємодії у процесі реалізації трипартизму. У процесі становлення та впровадження стратегії державі відводиться головна роль. Вона формує загальні тенденції розвитку підприємництва. Реалізація соціалізації підприємницької діяльності потребує постійного розгляду, дослідження та проведення оцінки стратегії соціалізації підприємницької діяльності на державному рівні, що вимагає визначення індикаторів, які мають свідчити про динаміку та зрушення у процесі. Першочергово при оцінюванні процесу соціалізації відіграє визначення якісних індикаторів соціального розвитку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проводилася велика кількість досліджень у сфері соціалізації підприємницької діяльності. Питання розвитку теоретичних засад соціалізації підприємницької діяльності було розглянуто у роботах Н. Слабасвої [8], І. Гончарова [9], А. Коноваленко [10] та інших. Питання проведення оцінки якості менеджменту розглянуто В. Саламатовим [1]. Закріплення засад соціальної відповідальності відбулося у світових та

державних стандартах [1]-[7].

Мета статті. Метою статті є визначення інтегрального показника якості розвитку соціалізації при проведенні оцінки соціалізації підприємницької діяльності в Україні.

Основний матеріал дослідження. Оцінювання процесу соціалізації вимагає визначення якісних індикаторів соціального розвитку держави, які розглянуто нижче.

Індикатори рівня зайнятості та безробіття. Визначення ефективності державної політики у сфері зайнятості відбувається через аналіз даних Державного комітету статистики [10]. Дослідження статистичних даних останніх років свідчить про наступні процеси у суспільстві:

демографічний стан свідчить про зменшення населення країни, протягом 12 років відбулося зменшення на 3795,70 тис осіб;

економічно активне населення (у віці 15-70 років) у динаміці складає майже 50 % наявного населення, при цьому оцінка свідчить про те, що з них лише 42 % - 45% займає населення працездатного віку. Такий результат свідчить про зменшення соціально-активних інститутів, здатних забезпечити відтворення економіки та стабільне становлення державності;

рух соціальних процесів зайнятості протягом 2000 – 2012 років свідчить про поступове зменшення кількості безробітного населення, але у порівнянні з кількістю економічно активного населення рівень безробітних (за методологією МОП) складає від 12% у 2000 році до 8 % у 2012 році, що свідчить про ступінь податкового та ін.. навантаження на зайняте населення;

оцінка рівня безробіття державним комітетом статистики відбувається за двома методиками – методологія МОП, та дані зареєстрованого безробіття державним центром зайнятості. Динаміка 12 останніх років дозволяє зазначити про недостатність приділення уваги цьому питанню з боку держави.

Згідно методологічних пояснень Державного комітету статистики України [10], за допомогою аналізу статистичних даних за відповідний період ми можемо визначити наступні індикатори ефективності державної політики зайнятості:

рівень зайнятості (РЗ) визначають як відношення (у відсотках) кількості зайнятого населення (H_{15-70}) віком 15–70 років до всього населення (H_{15-70}) зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи;

рівень безробіття (за методологією МОП) ($РБ_{МОП}$) – відношення (у відсотках) кількості безробітних (B_{15-70}) віком 15–70 років до економічно активного населення (робочої сили) зазначеного віку ($ЕАН_{15-70}$) або відповідної соціально-демографічної групи.

рівень зареєстрованого безробіття ($РБ_p$) визначають як відношення (у відсотках) кількості зареєстрованих безробітних (B_p) до середньорічної кількості населення працездатного віку ($ЕАН_{пр}$). Показник рівня безробіття визначають по відношенню до економічно активного населення працездатного віку за відповідний період.

При проведенні оцінки за цими індикаторами слід звернути увагу на те, що перші два індикатори у розрахунках використовують вибірку осіб віком 15–70 років у порівнянні до економічно активного населення (робочої сили) зазначеного віку або відповідної соціально-демографічної групи, а у третьому індикаторі використано кількості зареєстрованих безробітних осіб до середньорічної кількості населення працездатного віку. Це звертає увагу на розбіжність у даних визначених за методологією МОП та зареєстрованих у державних центрах зайнятості.

Індикатор ефективності визначення кількості безробітних автор пропонує розраховувати за формулою:

$$Е_{БЕЗРОБ} = \frac{B_{працездатизаресст}}{B_{працездатнихМОП}}, \text{ де}$$

$Е_{БЕЗРОБ}$ - індикатор ефективності визначення кількості безробітних,

$B_{працездатизаресст}$ - безробітне населення працездатного віку, зареєстроване у державній службі зайнятості,

$B_{працездатнихМОП}$ - безробітне населення працездатного віку, за методологією МОП,

значення коливається від 0 до 100%, рекомендоване 100%.

Оцінку якості соціалізації підприємницької діяльності можна перевірити шляхом контролю над вирішенням колективних трудових спорів. Нижче наведена таблиця, яка ілюструє динаміку виникнення трудових спорів.

Автором запропоновано визначення ефективності вирішення колективних трудових спорів за формулою:

$$Eф_{\text{вирішенняКТС}} = \frac{K_{\text{ВКТС}}}{\sum (K_{\text{НКТСПОЧ}} + K_{\text{НКТСР}})} * 100\%, \text{ де}$$

$Eф_{\text{вирішенняКТС}}$ - ефективність вирішення колективних трудових спорів,

$K_{\text{ВКТС}}$ - кількість вирішених колективних трудових спорів протягом року,

$K_{\text{НКТСПОЧ}}$ - кількість невіршених колективних трудових спорів на початок року,

$K_{\text{НКТСР}}$ - кількість невіршених колективних трудових спорів протягом року,

значення коливається від 0 до 100%, рекомендоване 100%.

Негативною тенденцією також є зменшення попиту на робочу силу, за умови збільшення рівня безробіття, що підтверджується даними Держкомстату та проведенням оцінки.

Визначення рівня задоволення наявністю робочих місць запропоновано автором за формулою:

$$P_{\text{НАЯВН}} = \frac{\Pi}{K_{\text{БПМОП}}} * 100, \text{ де}$$

$P_{\text{НАЯВН}}$ - рівень задоволення наявністю робочих місць,

Π - потреба підприємств у працівниках,

$K_{\text{БПМОП}}$ - кількість безробітних працездатного віку за методологією МОП,

значення коливається від 0 до 100%, рекомендоване 100%.

Автором запропоновано визначення рівня збереження заробітної плати та рівня відповідності мінімальної заробітної плати до прожиткового мінімуму.

Визначення рівня збереження заробітної плати відбувається за формулою:

$$P_{\text{ЗберЗ/П}} = (\Delta Z / \Pi - \Delta I), \text{ де}$$

$P_{\text{ЗберЗ/П}}$ - рівень збереження заробітної плати,

$\Delta Z / \Pi$ - зростання мінімальної заробітної плати до попереднього періоду,

ΔI - зростання темпів інфляції,

значення коливається у інтервалах нижче 0 та вище 0. Нижче 0 – означає перевищення темпів інфляції над зростанням рівня заробітної плати, тобто фактичне зменшення реальної вартості заробітної плати, вище 0 – означає дійсне зростання мінімуму заробітної плати.

Рівень відповідності мінімальної з/п до прожиткового мінімуму визначається за формулою:

$$PB = \frac{Z / \Pi_{\text{MIN}}}{\text{ПМ}}, \text{ де}$$

PB - рівень відповідності,

Z / Π_{MIN} - мінімальна з/п,

ПМ - прожитковий мінімум,

значення коливається у інтервалах від 0 до 100 %, та вище 100 %. Показник характеризує наскільки відповідає мінімальна заробітна плата прожитковому мінімуму. Значення вище 100% свідчить про реальне зростання рівня оплати праці.

Автор вважає, що особливо важливе визначення інтегрального показника, значення якого можна буде трактувати в якості показника розвитку соціалізації в державі. Формулу цього показника приведено нижче:

$$PP_{\text{соц}} = \frac{\sum (PЗ + PБ_{\text{МОП}} + PБ_p + E_{\text{БЕЗРОБ}} + Eф_{\text{вирішенняКТС}} + P_{\text{НАЯВН}} + P_{\text{ЗберЗ/П}} + PB)}{n}, \text{ де}$$

$PP_{\text{соц}}$ - інтегральний показник розвитку соціалізації,

n - кількість індикаторів, які враховано,

значення коливається від 0 до 100%, рекомендоване 100%.

Проведення аналізу даних державної служби статистики України за 2002 – 2012 роки дозволяє визначити динаміку процесу розвитку соціалізації та її якості (табл. 1).

Таблиця 1

ЗВЕДЕНІ ДАНІ ІНДИКАТОРІВ РОЗВИТКУ. ВИЗНАЧЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА ЯКОСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

	Відсоток задоволення наявністю робочих місць	Ефективність вирішення трудових спорів	РЗ	РБмоп	РБр	Індикатор ефективності визначення кількості безробітних	Рівень збереження заробітної плати	Рівень відповідності мінімальної з/п до прожиткового мінімуму	Інтегральний показник якості розвитку соціалізації
2002	5,82%		55,94 %	9,63%	4,95 %	48,06%	-0,24%	39,29%	23,35%
2003	6,69%		56,20 %	9,06%	4,97 %	51,36%	-6,10%	34,13%	22,33%
2004	8,82%		56,68 %	8,59%	4,74 %	51,66%	46,62%	45,21%	31,76%
2005	8,56%		57,86 %	7,20%	1,91 %	24,57%	21,04%	56,16%	25,33%
2006	11,26%		57,96 %	6,81%	3,57 %	48,52%	3,31%	70,38%	28,83%
2007	11,98%		58,62 %	6,35%	3,27 %	47,51%	29,78%	73,29%	32,97%
2008	6,40%		59,27 %	6,36%	2,88 %	41,85%	8,88%	79,21%	29,27%
2009	3,34%	47,21%	57,70 %	8,84%	3,41 %	35,42%	-1,60%	81,71%	29,50%
2010	3,58%	51,57%	58,54 %	8,10%	2,24 %	25,34%	9,22%	90,43%	31,13%
2011	3,42%	51,17%	59,25 %	7,86%	2,50 %	29,18%	10,68%	111,21%	34,41%
2012	2,63%	49,89%	59,74 %	7,53%	2,29 %	28,24%	14,82%	100,00%	33,14%

Наведена динаміка свідчить про планомірне збільшення розвитку соціалізації бізнесу, але відсоток розвитку досить низький, щоб стверджувати про недостатність приділення уваги у питанні розробки та впровадження державної стратегії соціалізації з використанням системи консолідованих відносин.

Автор вважає, що важливе значення у цій ситуації мають висновки щодо результатів та розробка шляхів, за якими можна перетворити існуючий стан на ефективний.

Державні органи влади мають можливість використати $PP_{соц}$ в якості інструменту оцінки якості своєї роботи та базису для визначення платформи для покращення показників розвитку держави, з метою інтеграції у світове товариство та просування соціалізації підприємницької діяльності як інструменту державного регулювання.

Дисертантом розроблено інтегральний показник визначення якості розвитку соціалізації з урахуванням пріоритетів створення соціальної держави, реалізації соціального партнерства, здійснення соціального діалогу, дотримання соціальних стандартів. Індикатор $PP_{соц}$ можливо розрахувати за умови використання існуючих статистичних даних. Він дає характеристику впливу соціальних стандартів, негативних явищ у економіці, державної політики зайнятості на соціалізацію підприємницької діяльності.

Головним завданням розрахунку $PP_{соц}$ є визначення динаміки розвитку та основних елементів, які потребують приділення особливої уваги з боку держави. Використання цього показника у реалізації стратегії соціалізації підприємницької діяльності дозволить робити висновки щодо ефективності та правильності обраної тактики державної політики, щодо економічної доцільності орієнтування на соціальний розвиток та надасть можливість прогнозувати, планувати та корегувати соціально-економічний стан в країні у разі динаміки тих чи інших елементів системи.

Висновки. Проведення оцінки стратегії соціалізації підприємницької діяльності на державному рівні, що має свідчити про динаміку та зрушення у процесі, за допомогою аналізу

даних державної служби статистики України, дозволяє визначити індикатори розвитку. Запропонована методика визначення показника визначення якості розвитку соціалізації ставить за мету розв'язати проблему оцінки реалізації стратегії соціалізації, звернути увагу на якісну складову характеристики показника, сприяти пошуку інструментів реалізації ефективної політики управління соціалізацією бізнесу на основі впровадження системи консолідованих відносин та постійної оцінки якості управління. Інтегральний показник визначення якості розвитку соціалізації враховує пріоритети створення соціальної держави, реалізації соціального партнерства, здійснення соціального діалогу, дотримання соціальних стандартів та дає якісну оцінку впливу державного управління соціалізацією бізнесу на становлення соціальної держави.

Список використаних джерел

1. Методика експрес-оцінки якості адміністративного управління: [Електронний ресурс] / Володимир САЛАМАТОВ // Віче. – 2013. – №10. -Режим доступу до журн.: <http://www.viche.info/journal/3671/>
2. CAF – Common Assessment Framework. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eipa.eu/en/topic/show/&tid=191>.
3. CAF 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eipa.eu/files/File/CAF/CAF_2013.pdf.
4. ISO 26000. Керівництво з соціальної відповідальності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://csr-ukraine.org/pro_26000.html.
5. Комплексна система оцінювання та визнання рівнів досконалості підприємств і організацій України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uaq.org.ua/index.php?module=subjects&func=printpage&pageid=42&scope=all>.
6. ГОСТ Р ИСО 26000. Руководство по социальной ответственности. Окончательная редакция. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://media.rspp.ru/document/1/6/4/64150d953949a8b84b2e0c315e8e4318.pdf>.
7. ISO 26000. Guidance on social responsibility. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:26000:ed-1:v1:en>
8. Елабаева Н.А. Социальная защита как институт социального государства: сущностные и конституционно-правовые аспекты (На примере Республики Алтай) : Дис. канд. юрид. наук : 12.00.02 : Москва, 2003. – 177 с.
9. Соціальна відповідальність як основа конструктивного діалогу суб'єктів соціального партнерства: [Електронний ресурс] / І. Гончарова// Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2012. – с. 57-63. - Режим доступу до журн: <http://archive.nbuv.gov.ua/> .
10. Коноваленко А. С. Становлення соціальної відповідальності бізнесу в постсоціалістичних країнах / А. С. Коноваленко // Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки». – 2009. – № 9. – С. 163–172.
11. Державний служба статистики України. Офіційний сайт. Статистичні дані. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>.